

GADA PARSKATS 2013

Kopsavilkums (LV)

Kopsavilkums

Kopsavilkums

EAAPI 2013. gadā turpināja attīstīt savu lomu un profilu uzraudzības jomā Eiropā. Ziņojumā par 2013. gadu izklāstīti iestādes galvenie panākumi, sasniedzot savus mērķus: patērētāju aizsardzības uzlabošanā; efektīva regulējuma izstrādē; uzraudzības uzlabošanā; kā arī finanšu stabilitātes risku laicīgā atklāšanā un pārvaldībā. Tāpat iestādes darbības pamatā ir darbs, ko tā ir uzņēmusies, lai nodrošinātu efektivitāti un lietderību.

Pārredzamības, vienkāršības, pieejamības un taisnīguma nodrošināšana patērētājiem iekšējā tirgū

Patērētāju interešu aizstāvība joprojām ir viena no augstākajām EAAPI prioritātēm. Iestāde 2013. gadā sniedza atbalstu, padomus un skaidrojumus par jautājumiem saistībā ar patērētāju aizsardzību.

Patērētāja tiesību aizsardzības pamatā ir efektīva kompensācija, reaģējot uz derīgu patērētāja sūdzību. Lai apdrošināšanas starpniekiem būtu pieejamas atbilstošas procedūras gadījumos, kad rodas strīds ar patērētāju, EAAPI ir izveidojusi pamatnostādnes par sūdzību izskatīšanu.

Saskaņota un efektīva tirgus uzraudzība arī nodrošina iespējas uzlabot patērētāju aizsardzību. EAAPI sniedza atzinumus par maksājumu aizsardzības apdrošināšanu un apdrošināšanas atlīdzības saņēmēja aizsardzību. Tika norādīta arī laba uzraudzības prakse attiecībā uz zināšanu un spēju prasībām apdrošināšanas produktu izplatītājiem, salīdzināšanas tīmekļa vietnēm, nozares apmācības standartiem un informācijas sniegšanu iepriekš noteiktu iemaksu shēmu dalībniekiem.

Vispārīgas izpratnes trūkums finanšu jautājumos rada situāciju, kad patērētāji nesaņem saviem apstākļiem atbilstošus vislabākos produktus vai pakalpojumus. Lai atrisinātu šo pastāvīgo problēmu, EAAPI savā tīmekļa vietnē izveidoja sadaļu "Patērētāju uzgaidāmā telpa". Patērētāji tur var atrast informāciju, kura palīdz labāk izprast sarežģītus produktus, uzzināt, kā izvēlēties produktu, kurš vislabāk atbilst viņu vajadzībām, un iepazīties ar dažādajām veicamajām darbībām gadījumos, kad rodas nepieciešamība iesniegt sūdzību.

EAAPI 2013. gadā darbojās kā Apvienotās komitejas priekšsēdētāja, kas sniedza iespēju savā darbībā papildus pievērsties patērētāju aizsardzībai. Sadarbībā ar citām Eiropas uzraudzības iestādēm EAAPI organizēja pirmo vienoto patērētāju aizsardzības dienu, rīkojot forumu, kurā pārrunāja svarīgus starpnozaru, patērētājus interesējošus jautājumus.

ES iekšējo tirgu atbalstošu, stabilu un pārdomātu noteikumu izveides vadība

Liela daļa no EAAPI noteikumu izstrādes darba ir saistīta ar režīma "Maksātspēja II" piemērošanu. EAAPI 2013. gadā atbalstīja trīspusējās sarunas, kuras noslēdzās ar vienošanos par režīma piemērošanas sākuma datumu (2016. gada 1. janvāris). Sekmējot šīs veiksmīgās sarunas, EAAPI publicēja ziņojumu par ilgtermiņa garantijas novērtējumu. Šajā ziņojumā norādīts tādu iespējamo pasākumu kopums, kuri paredzēti, lai nodrošinātu piemērotu uzraudzības režīmu ilgtermiņa garantijas produktiem svārstīgos un ārkārtas tirgus apstākļos. EAAPI arī publicēja konstatējumus par to, vai normatīvo kapitāla pietiekamības prasību ilgtermiņa ieguldījumiem atsevišķās aktīvu kategorijās saskaņā ar paredzēto režīmu "Maksātspēja II" sistēmai un struktūrai pašreizējos ekonomikas apstākļos ir nepieciešama regulēšana vai samazināšana,

netraucējot režīma piesardzīgajam raksturam. EAAPI neatkarīgais uzraudzības novērtējums ir prudenāli atbilstīgs un sniedz uzticamu pamatojumu informētam politiskam lēmumam.

Lai nodrošinātu konsekventu un saskaņotu sagatavošanos režīmam "Maksāspēja II", EAAPI arī veica agrīnu darbu, izveidojot četras sagatavošanās pamatnostādnes, kurās koncentrējās uz galvenajām jomām, kurām ir jābūt pabeigtām līdz 2016. gada 1. janvārim.

EAAPI kļuva aktīvāka pensiju jomā un 2013. gadā izveidoja savu pirmo īstenošanas tehnisko standartu, kurš galvenokārt attiecas uz piesardzības noteikumu ziņošanu. Notika arī pirmā EAAPI konsultācija par individuālajām pensijām, kurā apkopoja viedokļus par dažādiem turpmākajiem jautājumiem, sniedzot Komisijai ieteikumus, tai attīstot vienotu ES tirgu individuālajām pensijām.

EAAPI 2013. gadā pabeidza savu pirmo kvantitatīvo ietekmes pētījumu aroda pensiju jomā. Pirmajā šāda veida pētījumā salīdzināmi un pārredzami tika novērtēti pensiju fondu finanšu stāvoklis dažādās dalībvalstīs visā Eiropā, attēlojot pastāvošās atšķirības finanšu stāvokļos ar vietējo un Eiropas kopējo pasākumu izmantošanu. Šī kvantitatīvā ietekmes pētījuma rezultāti apstiprina nepieciešamību turpināt darbu pie tirgum atbilstoša un uz risku balstīta regulatīva režīma izveides Eiropā.

EAAPI sadarbojas ar starptautiskām organizācijām un trešām valstīm, lai nodrošinātu ES un tās pilsoņu interešu pārstāvību starptautiskos forumos un atbalstītu vienotus uzraudzības standartus ārpus ES tirgus. Kā Starptautiskās Apdrošināšanas uzraugu asociācijas Izpildu komitejas locekle EAAPI atbalstīja pasaules mēroga uzraudzības sistēmas izveidi, lai uzraudzītu sistēmiski nozīmīgus apdrošinātājus (*G-SIIs*) un starptautiski aktīvas apdrošināšanas grupas, kā arī kapitāla pietiekamības prasību standarta izstrādi.

ES apdrošinātāju un aroda pensiju uzraudzības kvalitātes, efektivitātes un konsekvences uzlabošana

Tāpat 2013. gadā turpinājās darbs, lai uzlabotu uzraudzības sistēmas kvalitāti Eiropas Ekonomikas zonā. Galvenās mērķa jomas bija uzraudzības kolēģijas, iekšējie modeļi un uzraudzības prakses.

EAAPI darbinieki, pamatojoties uz plašām zināšanām un pieredzi, sniedza tiešu atbalstu kolēģijām to veiktajā darbā, uzlabojot lietderīgu, efektīvu un konsekventu uzraudzību tādām finanšu iestādēm, kuras darbojas pāri robežām. Darba galvenā joma bija ikgadējā kolēģiju rīcības plāna īstenošana un novērošana. Pagājušajā gadā, t. i., 2013. gadā, galvenokārt koncentrējās uz vienotu pieeju risku analīzei un uzlaboja izpratni un zināšanas par "Maksāspēja II" sagatavošanās pamatnostādņēm.

EAAPI aktīvā dalība kolēģijās arī ļāvusi sanāksmēs veicināt saziņu, sadarbību, konsekvenci, kvalitāti un efektivitāti. EAAPI 2013. gadā sāka piedalīties kopīgās pārbaudēs uz vietas.

Uzlabojumi, pateicoties EAAPI kolēģiju rīcības plāniem, ir sekmējuši lielāku konsekvenci kolēģijās un to darbībā. Konkrētu uzlabojumu skaitā ir labāka sagatavotība kolēģiju sanāksmēm, tostarp kvalitatīvas darba kārtības un atbilstošas dokumentācijas sagatavošana un izsūtīšana pirms sanāksmēm. Tas ir ļāvis uzlabot pārrunu un lēmumu pieņemšanas procesu. Papildu EAAPI atbalsts ir informācijas un pieredzes apmaiņas veicināšana. Kolēģiju informācijas apkopošana un apmaiņa strukturētākā veidā veicināja pārrunas par riskiem un uzlaboja risku analīzes kvalitāti. Pārrunas par "Maksāspēja II" sagatavošanās pamatnostādņu ieviešanas ietekmi kolēģijās sāka 2013. gadā. Kolēģijās tā būs prioritāte 2014. gadā, tādēļ EAAPI kolēģiju rīcības plānā 2014. gadam šim tematam ir veltīta ievērojama uzmanība.

Iekšējo modeļu jomā EAAPI turpināja veidot savu kompetences centru. Šis centrs ir EAAPI svarīgāko prioritāšu skaitā ar mērķi stiprināt un attīstīt atbilstīgi resursiem. Attiecībā uz uzraudzības praksēm un standartiem EAAPI veica četras salīdzinošās novērtēšanas, sniedzot ieguldījumu saskaņotu uzraudzības standartu izstrādē. Viena no tām attiecas uz iekšējiem modeļiem, un tajā iestāde izcēla atšķirības uzraudzības praksē pirmspieteikuma procesā, norādīja labāko praksi un sniedza ieteikumus, kā uzlabot konsekvenci. EAAPI arī veica vizītes uz valstu kompetentajām iestādēm, lai veicinātu pieredzes apmaiņu. Tāpat EAAPI sāka darbu pie uzraudzības rokasgrāmatas izstrādes, iekļaujot tajā labas uzraudzības prakses piemērus.

Apmācība ir svarīgs instruments, ar kuru iespējams veicināt vienotu uzraudzības kultūru. Darbojoties gan atsevišķā nozarē, gan starp nozarēm, EAAPI organizēja apmācību seminārus 876 dalībniekiem, iekļaujot nozarēm svarīgus jautājumus, kurus valstu kompetentās iestādes noteikušas par prioritātēm. To skaitā bija: sagatavošanās režīmam "Maksāspēja II"; grupu uzraudzība un notikumi Eiropas pensiju tirgos. Vēl 337 dalībnieki apmeklēja kursus, kurus rīkoja kopā ar citām Eiropas uzraudzības iestādēm un kuros bija iekļauti starpnozaru temati.

EAAPI 2013. gadā aktīvi pildīja savu pienākumu izmeklēt iespējamus ES tiesību aktu pārkāpumus vai šo tiesību aktu neievērošanu. EAAPI 2013. gadā reģistrēja 10 lietas; sešas prasības tika slēgtas, pamatojoties uz nepieņemamību, sūdzībām esot ārpus EAAPI darbības jomas vai nepamatotām, bet četras šobrīd ir izskatīšanas procesā.

Apdrošināšanas un aroda pensiju nozaru finanšu stabilitātes risku un apdraudējumu apzināšana, novērtēšana, mazināšana un pārvaldīšana

EAAPI turpināja novērot mikroekonomikas un makroekonomikas notikumus ar nolūku agrīni apzināt negatīvās tendences, potenciālos riskus un vājās vietas apdrošināšanas un aroda pensiju nozarēs.

Svarīgs temats bija ilgstošais pazeminātu procentu likmju ienesīguma periods, kura dēļ EAAPI publicēja atzinumu par saskaņotiem uzraudzības pasākumiem, reaģējot uz šādiem apstākļiem. EAAPI arī veica regulāru finanšu stabilitātes novērtēšanu, sagatavojot ceturkšņa "Risku panelus" un pusgada EAAPI ziņojumus par finanšu stabilitāti. Pastāvīgi tiecoties uzlabot pamatu šādu analīžu veikšanai, EAAPI pabeidza vairākus pārskatus un īstenoja uzlabošanas pasākumus tās rīcībā esošajiem datiem, kā arī veica sagatavošanos datu apkopošanai "Maksātspēja II" vidē.

Saskaņā ar savu atzinumu par ilgstošo pazeminātu procentu likmju periodu EAAPI pētīja iespējamo ietekmi uz uzņēmumu pieņemtajiem lēmumiem, kas saistīti ar ieguldījumiem, un iespējamās riskus, kurus papildus citiem iespējamiem riskiem rada "ienesīguma meklēšana". Uzņēmumiem ir neliela tendence veikt ieguldījumus jaunās aktīvu kategorijās, lai gūtu ienesīgumu, taču tā nav izplatīta parādība. Tāpat ir liecības par to, ka uzņēmumi izmaina savus garantētos produktus vai atstāj konkrēto tirgu, kas kalpo kā riska ierobežošanas līdzeklis. Lai iegūtu labu priekšstatu par neaizsargātību pret zemu ienesīgumu, tika nolemts EAAPI 2014. gada stresa testā iekļaut īpašu moduli. Citi riski, kuri tiks iekļauti stresa testā, ir tirgus un apdrošināšanas riski.

EAAPI maksimāli izmantoja radušās iespējas, pastiprināti pievēršoties Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas ar apdrošināšanu saistītajam darbam, un sagatavoja vairākus ziņojumus par apdrošināšanas riskiem, kā arī piedalījās Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas darbā ar valsts riskiem un makrouzraudzības instrumentiem.

Saistībā ar krīzes pārvarēšanu EAAPI krīzes pārvarēšanas darba grupa veica valstu iestāžu krīzes pārvarēšanas spēju izvērtēšanu un izskatīja krīzes pārvarēšanas disciplīnu paplašināšanu attiecībā uz aroda pensiju nozari. Valstu iestāžu krīzes pārvarēšanas spēju izvērtēšanas rezultāti liecināja, ka iestādes visumā ir sagatavotas attiecībā uz plašām sistēmām, metodoloģijām un pilnvarām. Tomēr pastāv zināms nevienbīgums dažādās jurisdikcijās un iespējas lielākai starpnozaru sadarbībai. Tika sagatavota arī krīzes rokasgrāmata, kurā apkopoja EAAPI veiktos ar krīzi saistītos procesus un procedūras, izveidojot vienu dokumentu, kurš atbalsta EAAPI lomu krīzes novēršanā un pārvarēšanā.

Moderna, kompetenta un profesionāla organizācija ar efektīviem pārvaldības pasākumiem, lietderīgiem procesiem un pozitīvu reputāciju

Lai sasniegtu savus stratēģiskos mērķus, ir svarīgi, lai EAAPI būtu vislabākie darbinieki, kuri strādā drošā, stabilā un labi funkcionējošā IT vidē un piemērotā darba vidē. Turklāt ir svarīgi, lai darbinieku profesionālas darbības administrēšana un vadība notiktu saskaņā ar atzītiem standartiem.

Pagājušā gada, t. i., 2013. gada, laikā EAAPI pievienojās 19 jauni kolēģi, ar kuriem līdz gada beigām kopējais darbinieku skaits bija 110. Iestādes IT infrastruktūras uzlabošana 2013. gadā palielināja IT vides drošību un uzticamību. Tika veikti arī pasākumi, lai valstu kompetentajām iestādēm un uzņēmumiem palīdzētu izpildīt ziņošanas prasības saskaņā ar režīmu “Maksātpēja II”, veicinot ziņošanas instrumentu un procedūru izstrādi, lai nodrošinātu procesa efektivitāti un sniegto datu kvalitāti. Šo pasākumu skaitā bija *Data Point Model* un XBRL taksonomijas atjauninātu versiju publicēšana režīmam “Maksātpēja II”. EAAPI oficiāli iesaistījās Juridiskas personas identifikatora iniciatīvā, lai nostiprinātu iestādes lomu šajā vispasaules standartu izveides projektā.

Iestāde turpināja nostiprināt savus finanšu procesus un to efektīvu izmantošanu, sekmīgi nodrošinot lietderību un saderību. Tādējādi tika samazināts maksājumu veikšanas laiks, nodrošināti augsti budžeta izpildes rādītāji un sekmīgi veiktas vairāk nekā 200 iepirkuma procedūras. Tā bija tikai daļa no vispārējiem uzlabojumiem uzņēmumu pakalpojumu jomā. Kopā ar esošo procesu racionalizēšanu tika beigtas atklātu konkursu iniciatīvas sabiedriskās ēdināšanas un ceļošanas jomās; pēdējā notika sadarbībā ar ESMA.

Tāpat 2013. gadā tika veikti pasākumi, lai nodrošinātu EAAPI vissvarīgāko pakalpojumu nepārtrauktību iespējama vispārēja darbības pārtraukuma gadījumā. Pēc galveno risku novērtēšanas, vissvarīgāko procesu identificēšanas un mērķu noteikšanas to atjaunošanai tika izveidots “Darbības nepārtrauktības vadības” stratēģiju, politikas un konkrētu procedūru kopums. To izmantos parastās darbības pārtraukuma gadījumā, lai mazinātu ietekmi uz EAAPI ieinteresētajām personām.